
ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ, ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ

Бутенко В.В.

кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та моделювання
ринкових відносин

Григор'єв Д.С.

студент 2 курсу, напряму підготовки «Фінанси і кредит»
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
м. Одеса, Україна

Державний бюджет - це важливий інструмент реалізації економічної та соціальної політики держави. На сьогоднішній день особливо важливою є проблема побудови дієвої та ефективної системи формування дохідної та видаткової частин державного бюджету, беручи до уваги їх структуру, для ефективного розвитку економіки держави. Аналіз контрольно-аналітичних заходів Рахункової палати України за останні роки свідчить, що велика кількість проблем із використанням бюджетних коштів є наслідком правопорушень, що повторюються кожного року.

Найбільш характерними за кількістю виявлених випадків та обсягів порушень є наступні [2]:

- використання коштів Державного бюджету України з порушенням бюджетного законодавства;
- втрати Державного бюджету України внаслідок прийняття незаконних управлінських рішень;
- незаконне виділення коштів з резервного фонду державного бюджету;
- порушення нормативно - правових актів, які регламентують порядок закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти;
- планування видатків державного бюджету з порушенням чинного законодавства та за відсутності правових підстав;
- здійснення видатків на фінансування бюджетних установ одночасно з різних бюджетів;
- бюджетні правопорушення, пов'язані з розміщенням та виконанням державного замовлення тощо.

На жаль, неефективне використання бюджетних коштів є досить поширеним явищем у бюджетному процесі, що негативно позначається на розвитку галузей економіки і соціальної сфери [3].

Аналіз бюджетних правопорушень показав, що однією з основних причин такого явища в бюджетному процесі, як неефективне використання бюджетних коштів, є необмірковані, безвідповідальні рішення розпорядників. Саме непрофесійні дії посадовців, а також неналежне прогнозування і планування призводять до неефективного використання коштів і відповідних наслідків, як прямих втрат бюджету. Відсутність ефективних методів регулювання та управління при прийнятті бюджетних рішень має негативні наслідки при досягненні фінансової стабільності і управління потоками державних коштів. У фінансовій політиці України апріорі відсутнє дієве бюджетне управління на різних етапах організації бюджетного процесу, тому і не випадковим є те, що за останні роки при підготовці проекту державного бюджету та прийнятті ЗУ «Про Державний бюджету України на певний рік» бюджетні рішення підлягали постійним змінам. Вони мали суто політичний характер, що сприяло пониженню ефективності в управлінні потоками бюджетних коштів. Бюджетний процес знаходився під впливом різних політичних сил, а Державний бюджет України став віддзеркаленням відповідних інтересів, недосконалого управління та відсутності ефективних технологій у прийнятті рішень [1]. Для України потреба збільшення ролі науково обґрунтованого перспективного бюджетного планування та прогнозування показників бюджету із запровадженням стратегічного бюджетного планування стає дедалі важливішою. Згідно з законодавством, в Україні застосовується середньострокове планування бюджетів, що повинно вдосконалити управління бюджетною системою та стабілізувати бюджетний процес. На практиці достовірне бюджетне планування не відбувається. Через це з'являється потреба в закріпленні методології бюджетного прогнозування в законодавстві. Кожного року змінюються стратегічні орієнтири України, тому актуальним питанням є узгодження програм соціально-економічного розвитку країни із формуванням бюджету держави.

Отже, доцільно виділити три групи таких проблем [1]: проблеми формування бюджету на стадії планування, проблеми виконання бюджету та недоліки у контролі за рухом державних коштів.

На першій стадії бюджетного процесу виникають проблеми з несвоечасністю прийняття бюджету, що затягує бюджетний процес на всіх рівнях; непрозорість бюджетного процесу; низька якість планування бюджету; відсутність чіткої стратегії щодо складання бюджету.

На етапі виконання бюджету доцільно виділити такі проблеми: дефіцитність бюджетів, складність обслуговування Державного боргу, його рівень, невизначеність програмно-цільового методу формування бюджету.

На етапі виконання бюджету виникає ще ряд проблем з контролем за рухом грошових коштів, саме: неефективне використання коштів; відсутність ефективного контролю за реалізацією бюджетних програм. Постає питання і з визначенням ефективності вкладених бюджетних коштів. Це вимагає посилення контролю за цільовим використанням бюджетних коштів, і посилення відповідальності за порушення за їх використання [1].

Проаналізувавши державні бюджети України за останні кілька років, можна побачити, що бездефіцитного бюджету в Україні не було давно. Збільшити дохідну частину бюджету України є важким завданням через ряд проблем: існування тіньової економіки, надання податкових пільг, невідповідність потреб у податкових надходженнях з можливостями їх отримання; недосконалість контролю в процесі керування потоками ресурсів зі сторони держави, низький відсоток власних доходів місцевих бюджетів. Аналіз бюджетної політики у видатковій частині бюджету України ілюструє, що здійснені заходи є непослідовними і не забезпечують формування постійного посилення економічної та стимулюючої функцій бюджету. З огляду впливу на економічне зростання, важливим мінусом бюджетної політики є коливання обсягів державних інвестицій та соціальних виплат населенню. Тобто, неефективне та необмірковане використання коштів державного бюджету є важливою проблемою України. Обсяги виявлених фактів і масштаби негативних наслідків потребують негайного втручання державних, місцевих органів влади з метою її негайного розв'язання. Підвищення ефективності видатків бюджету сприятиме стабільності фінансової системи держави, позитивного впливу на економічну ситуацію в країні.

Тенденції суспільного розвитку засвідчують, що сучасна економіка вимагає від усіх учасників бюджетного процесу нових підходів до форм і методів роботи. Передусім треба навчитись ефективно управляти фінансовими ресурсами держави з метою досягнення цілей у найбільш економічний, ефективний і результативний спосіб, аби повною мірою забезпечити соціально-економічні потреби і прагнення громадян України.

Література

1. Мельник І. М. Проблеми ринкової трансформації економіки України [Електронний ресурс] / І. М. Мельник. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlca/Ekon/2009_30/21.pdf.

2. Михайленко С. В. Актуальні проблеми розвитку бюджетного менеджменту як науки і мистецтва / С. В. Михайленко // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 1(115). – С. 4-8.

3. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс] офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

4. Огонь Ц. Г. Реальність суспільного вибору у прийнятті бюджетних рішень / Ц.Г. Огонь – Актуальні проблеми економіки, 2005.— С. 17-26.
